

Політологія

Тема I Політологія як наука і навчальна дисципліна

Полтавський інститут економіки і права
ВНЗ ВМУРОЛ “Україна”

Доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін к.і.н. Кудінов
Ю.М.

Структура лекції

- Політологія в системі суспільних наук
- Предмет політології
- Структура та функції політології

Ключові поняття: політика, політологія, предмет політології, категорії, методологія політичної науки, функції політології.

Рекомендована література:

- Аляєв Г. Є. Політологія: навч. посіб. для студентів вузів – Полтава: АСМІ, 2011.
- Бебик, В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика [Текст] / В. М. Бебик - К., 2008.
- Горбатенко І.А. Розвиток політології як навчальної дисципліни: здобутки, проблеми, перспективи // Генеза. – 2006. – № 1.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

- Політичний енциклопедичний словник. – К., 2004.
- Шляхтун П.П. Політологія. – К., 2002.
- Політологія. Навчально-методичний посібник для студентів. – К., 2004.
- Політологія. Навчально-методичний посібник для студентів. – К., 2004.

ВЕЛИКІ ГРУПИ НАУК

- природничі науки вивчають природу (математика, фізика, біологія, хімія) тощо
- соціально-гуманітарні - суспільство та людину як біосоціальну істоту (психологія, історія, соціологія, педагогіка, філологія, мовознавство, етика, естетика, політологія)
- інженерно-технічні засоби виробництва та виробничі відносини (механіка, технологія виробництва, машинобудування тощо).

ГРУПИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ НАУК

- історичні науки
- економічні науки
- філософські науки
- філологічні науки
- юридичні науки
- педагогічні науки
- психологічні науки
- соціологічні науки
- культурологія
- політичні науки

Формування політології як науки та навчальної дисципліни

- Політологія є одночасно і молодою, і однією з найдавніших наук. 1) Багато думок про політику як соціальне явище висловили Конфуцій, Платон (427-347 рр. до н.е.) "Закони" і "Держава", Арістотель "Політика" - іноді його називають батьком цієї науки.
- 2) Швеції належить першість у створенні кафедри політики в Упсальському ун-ті (1662р.).

Формування політології як науки та навчальної дисципліни

- Довгий час розвивалась у межах іст. науки (у США), або вважалась частиною філософії, соціології та юриспруденції (у Зах. Європі).
- 3) Як сам. навч. дисципліна почала формуватися в др. пол. XIX ст.
- 4) Процес становлення завершився на Міжнар. колоквіумі з політ. наук (Париж, 1948 р.), який був організований ЮНЕСКО.
- З 1949 р. діє, створена ЮНЕСКО Міжнар. асоціація п. науки (МАПН), що сприяє розвитку п. досліджень. В системі вищої освіти з 1948 р.

ВИНИКНЕННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

- У період СРСР п. проблеми розглядалися такими дисциплінами, як науковий комунізм, історія КПРС.
- Інституціоналізація політології в Україні почалася, як у всіх респ-х СРСР, у 1989 р. з постанови Вищої атестаційної комісії про введення відповідних спеціальностей.

ВИНИКНЕННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

- Політологію як навчальну дисципліну почали викладати в українських вищих навчальних закладах,
- В Україні з 1991 р. В Україні утворена Академія політологічних наук, введений наук. ступінь кандидата і доктора політолог. наук,
- були відкриті перші кафедри політології при Київ., Од., Дніпр., Харк., Льв. університетах.

2. Предмет політології

- Варто пам'ятати, що об'єкт кожної науки завжди ширший за предмет. Об'єктом політології є політична сфера суспільства, тобто політика. Предметом політології є політична система суспільства.
- **Об'єкт** - вивчає всю **політ. сферу** суспільства (**політ. дійсність**), всі явища й процеси, що до неї відносяться.
- **Предмет** – а) влада, закономірності її формування і розвитку, форми і способи її функціонування и використання в держ.-організованому суспільстві.
- **Предмет** – б) політ. система суспільства, політ. дії і явища, політ. відносини між соц. спільнотами та державою, між державами та ін.

Підходи до розуміння предмета політології:

- І. універсально-узагальнюючий (множинний) – включають до політології дисципліни: історію політ. і правових учень, п. соціологію, п. філософію, п. географію, п. історію, п. етику, п. психологію, п. аксеологію (про цінності), кратологія (про владу), п. гносеологія (пізнання)
- Політологія - це комплексна наука про політику в усіх її проявах, наука, яка інтегрує і синтезує висновки суміжних наук про політ. явища.

Підходи до розуміння предмета політології:

- 2. аналітико-концептуальний (єдиний) – розглядають як окрему галузь дослідження зі спеціал. методами. Включає 2 аспекти:
- етатистський (державознавчий), який охоплює коло проблем, пов'язаних з функціонуванням держ. інститутів;
- кратологічний (владний), що вивчає владні відносини на всіх рівнях суспільства.

Методи політології

- Метод – шлях пізнання.
- Групи методів
- Загальнологічні;
- Методи емпіричних досліджень (емпірію - досвід);
- Загальні методи дослідження політичних об'єктів.

ГРУПИ МЕТОДІВ

- **I. загальнологічні, які відносяться до організації і процедури пізнавального процесу:** аналізу і синтезу; метод поєднання іст. і логічного аналізу; метод моделювання; прогностичний; математ. метод.

II. Методи емпіричних досліджень

- (одержання первісної інформації про політичні факти): використання статистичних даних; контент-аналіз (аналіз документів); анкетне опитування; п. моделювання; лабораторні експерименти; контроль за поведінкою групи людей за умов експерименту та ін. вибіркового дослідження, вчений вивчає не весь об'єкт дослідження (генеральну сукупність), а лише його частину – вибірку сукупність.

II. МЕТОДИ ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- Напр., вивчаються виступи п. лідера у 2-х групах: серед прихильників і в нейтральній аудиторії. На підставі зіставлення виводиться оцінка впливовості.

**III. Загальні методи дослідження
політичних об'єктів (іноді їх називають
підходами).**

- 1) соціологічний підхід;
- 2) культурологічний підхід;
- 3) антропологічний підхід;
- 4) психологічний підхід;
- 5) історичний метод;
- 6) нормативно-ціннісний підхід;
- 7) функціональний метод;

III. Загальні методи дослідження політичних об'єктів (іноді їх називають підходами).

- 8) системний підхід;
- 9) інституціональний метод;
- 10) діяльнісний підхід;
- 11) критико-діалектичний метод;
- 12) субстанціональний (онтологічний) метод;
- 13) порівняльний метод (п. систем, підходів);
- 14) метод біхевіоризму.

Категорії політології, тобто загальні, фундаментальні поняття.

Виділяють наступні три типи:

- 1. власні (політика, політична влада, політична система);
- 2. споріднених наук (правова держава, громадянське суспільство);
- 3. загальнонаукові (суспільство, прогрес, свобода).

Структура політології: 2 рівні.

- **I. Теоретична** політологія - вивчення та аналіз політичних явищ і процесів, закономірностей їх розвитку, вироблення методології пізнання п. дійсності.
 - **історія п. вчень** (дослідження становлення й розвитку п. ідей, поглядів, течій);
 - **теорія політики** (концепції п. влади, п. системи, п. культури; партологія, елітологія, теорія міжнар. відносин, геополітика, п. глобалістика та ін.).

Структура політології: 2 рівні.

- **2. Прикладна** (емпірична) політологія, пов'язана з аналізом конкретних політичних ситуацій. Основний зміст складає розробка п. технологій: прийняття п. рішень; проведення виб. кампаній, п. реклами; врегулювання п. конфліктів; проведення п. переговорів; лобіювання; п. прогнозування.

ФУНКЦІЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

Функції політології – це ті завдання, котрі вона виконує в суспільстві:

- пізнавальна — дієвий засіб пізнання навколишньої політичної дійсності.
- описова – констатація фактів політичної реальності, на підставі чого можна отримати відповідь, якою є ця реальність.
- пояснювальна – дає змогу зрозуміти суть політичних явищ, причини їх виникнення, закономірності функціонування. Дає відповідь чому саме ці, а не інші факти мають місце в політичній реальності.

ФУНКЦІЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

- теоретична — проявляється у створенні політичних теорій про суттєві зв'язки та закономірності політичних явищ;
- світоглядна – розкриває значення політичного в системі у уявлень людини про світ, суспільство та місце людини в системі суспільних відносин;
- ідеологічна – передбачає обґрунтування та пропаганду політичних ідеалів, цінностей і цілей, що відповідають інтересам певних соціальних спільностей;

ФУНКЦІЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

- методологічна – полягає у виробленні прийомів аналізу явищ політики, в результаті яких розкривається та пояснюється сутність складних політичних процесів і створюється система підходів раціонального розуміння політичної дійсності;
- інструментальна – розробка певних проектів прийняття рішень для досягнення конкретного політичного результату;

ФУНКЦІЇ ПОЛІТОЛОГІЇ:

- прогностична – полягає в складанні тривалих і короткочасних прогнозів про діапазон та тенденції розвитку політики; орієнтує на вибір певної системи ідеологічних цінностей, дає змогу зрозуміти, яким чином уникнути фальшивих, безглузвих ціннісних орієнтацій передбачення, якою буде політична дійсність у майбутньому (наприклад, прогнози щодо успіху на виборах).

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!